

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра словацької філології**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан філологічного
факультету

 Юрій БІДЗИЛЯ
«16» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СВІТОВОГО МОВОЗНАВСТВА

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035. Філологія
Предметна спеціальність (Спеціалізація)	035.036 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-словацька 035.038. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська
Освітня програма	Словацька мова та література Чеська мова та література
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Українська, словацька/ чеська

Ужгород 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія та історія світового мовознавства» для здобувачів вищої освіти галузі знань **03 Гуманітарні науки спеціальностей 035. Філологія предметної спеціальностей (спеціалізації) 035.036. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-словацька, 035.038. Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-чеська** освітніх програм «Словацька мова та література» та «Чеська мова та література».

Розробник: Юсип-Якимович Ю.В., доцент, канд.філол. н, доцент кафедри словацької філології

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри

словацької філології

протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри Наталія ПЕТРИЦА

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

протокол № 1 від 16 вересня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Василь ШАРКАНЬ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	-
Кількість модулів –2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	1	-
	Лекції:	
	36	-
	Практичні (семінарські):	
		-
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усне опитування	Самостійна робота:	
	54	-

2. Мета навчальної дисципліни

Лекційний курс «Теорія та історія світового мовознавства» - комплексна дисципліна, яка містить опис та обґрунтування особливостей мовознавчих теорій та історію розвитку мовознавчої думки від давніх часів до сьогодення. В курсі враховано комунікативні, культурні та психологічні чинники, що сприяють створенню та функціонуванню різних лінгвістичних теорій. Різні теоретичні течії (формалізм, структуралізм, молодогораматизм, неолінгвістику тощо) можна інтерпретувати з точки зору актуалізації тої чи іншої загальнонаукової і галузевої парадигми; комунікативні процеси здійснюються через функціонування тої чи іншої знакової системи, а іноді кількох систем одночасно; комп'ютерний підхід передбачає відповідну модифікацію лінгвoseміотичних понять (план змісту і план вираження, парадигматика і синтагматика). До мети входить: засвоєння основних ідей, принципів та методів теоретичної лінгвістики; вивчення історії розвитку лінгвістичної думки; оволодіння методами лінгвістичного дослідження, викладеними в працях Ф. де Соссюра, В. фон Гумбольдта, О. О. Потебні, Ч. Пірса та Ч. Морріса, К. Штайнталя, Г. Шухардта, Н. Хомського та інш.); оволодіння навичками модифікації методів дослідження залежно від типів та функціонального призначення вербальних та невербальних текстів.

Навчити студентів розпізнавати моделі різних наукових мовознавчих парадигм в будь-якому науковому дискурсі. Показати можливість застосування знань із загального мовознавства на практиці (при викладанні своєї чи іноземної мови; при створенні рекламних текстів; при вивченні комунікативних процесів тощо).

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких загальних компетентностей спеціальності компетентностей: ЗК01, ЗК03, ЗК07 та фахових компетентностей ФК01, ФК03, ФК04, ФК05, ФК07:

ЗК 01 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК03 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК01 Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

ФК03 Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК04 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК05 Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК07 Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумови вивчення навчальної дисципліни «Теорія та історія світового мовознавства» не зазначено в структурно-логічній схемі освітньої програми (ОП), оскільки вивчається на 1 курсі у 1 семестрі.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітніх програм «Словацька мова та література», «Чеська мова та література», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.	ПРН 07
Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації	ПРН 09
Дотримуватися правил академічної доброчесності.	ПРН 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Теорія та історія світового мовознавства»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вміти аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.	ПРН 07
Студент повинен уміти характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації	ПРН 09
Студенти дотримуються правил академічної доброчесності.	ПРН 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. Написання рефератів, доповідей.
2. Створення презентацій.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, виступи студентів під час обговорення питань, письмовий експрес-контроль, тестування, підготовка рефератів, доповідей, презентацій.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	Індивідуальна (самостійна) робота	50	100
7	7	8	8	20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	Індивідуальна (самостійна) робота	50	100
7	7	8	8	20		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	30	10	30
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі студенти. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульної контрольної роботи (МКР) та поточного контролю під час практичних занять, самостійної роботи.

МКР складається з двох блоків завдань: перший блок (1-30 балів) містить висвітлення теоретичних питань навчальної дисципліни; другий блок (1-20 балів) містить тестові завдання з курсу.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку « добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в

цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який: - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	зараховано
74-81	C	добре	зараховано
64-73	D	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	зараховано
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Теорія лінгвістики

Тема 1. Мова і суспільство.

Суспільна природа мови і мовної діяльності. Мова як суспільно-історична норма. Територіальна й соціальна диференціація мови. Літературна мова та її стилі. Соціальні спільності людей і соціальні типи мов. Соціолінгвістика. Проблема взаємозв'язку мови, мислення і свідомості. Проблема співвідношення мови і мислення. Менталінгвістика, її розділи. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Внутрішнє мовлення і мислення. Гіпотеза лінгвальної відносності Сепіра-Уорфа. Роль мови у процесі пізнання. Психолінгвістика, етапи розвитку, основні проблеми, представники. Когнітивна лінгвістика, основні школи, проблеми та представники.

Тема 2. Мова як знакова система.

Унілатеральна та білатеральна теорія знаків. Знакова природа мови. Мовні знаки в процесі людського пізнання. Семіотика і лінгвістика.

Знак та його структура. Знакові системи та їх типологія. Класифікація знаків.

Мовний знак і мовна одиниця. Мова і несловесні форми спілкування (паралінгвістика і паракінесика). Системно-структурна організація мови. Поняття про систему і структуру мови. Модулювання мовної системи. Проблема мовних рівнів. Рівні мовної системи. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між мовними одиницями. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма. Структура мовної системи. Мовна система і мовна структура. Подвійне членування мови. Внутрішні системи мовної системи. Фонетична система мови. Семантична система мови. Частина мови та їхнє місце серед мовних рівнів. Проблема частин мови. Синтаксична система мови. Проміжні рівні мови. Морфологічний рівень. Словотвірний рівень. Фразеологічний рівень. Парадигматичні й синтагматичні відношення. Графічні системи фіксації мов. Ієрархія мовної будови та міжсистемні зв'язки.

Тема 3. Мова та історія. Розвиток мови.

Розвиток мови як лінгвістичне поняття. Основні закони розвитку мови. Історія мови та її хронологічні зрізи. Статика і динаміка мови. Функціонування і розвиток мови. Чинники розвитку мови. Причини мовних змін. Взаємодія мов і мовні контакти. Внутрішні і зовнішні закони історичних змін мови. Взаємодія системи мови, її норми і мовленнєвої діяльності. Проблема прогресу в мові.

Тема 4. Мова, мовлення та мовна діяльність, різне їх розуміння.

Основи комунікативної лінгвістики. Теорія комунікативних актів. Предмет і завдання комунікативної лінгвістики. Методи комунікативної лінгвістики. Взаємозв'язки з іншими галузями знання. Методологія мовознавства мови. Методи дослідження мови. Поняття про методи наукового аналізу. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу. Описовий метод. Порівняльно-історичний метод. Метод лінгвістичної географії. Зіставний метод. Структурний метод. Суть дистрибутивного аналізу. Методика безпосередніх складників. Трансформаційний аналіз. Роль компонентного аналізу. Соціолінгвістичні та психолінгвістичні методи

Модуль 2

Історія мовознавства

Тема 1. Проблеми періодизації історії мовознавства.

Визначення та уточнення предмету мовознавства в різні періоди його розвитку. Філологія класичної давнини. Становлення і розвиток стародавнього мовознавства. Особливості формування китайської, індійської та греко-латинської традиції у мовознавстві. Давнє індійське мовознавство. Автор першої санскритської граматики Паніні та його послідовники. Стародавнє грецьке мовознавство та причини його виникнення. Лінгвофілософське вчення стоїків. Суперечка між аналогістами та аномалістами. Праці про лінгвістичні проблеми Діонісія Фракійця та Аполлонія Дискола. Мовознавча наука у стародавньому Римі. Трактати про мову М. Т. Варрона та К. Р. Палемона. Видатні римські граматики Донат та Прісціан.

Тема 2. Особливості розвитку мовознавства в епоху Середньовіччя:

проблеми граматичної теорії; лексикологічні та лексикографічні дослідження; філософсько-лінгвістична проблематика (реалізм, номіналізм, концептуалізм, модисти). Філософія мови 17-18 ст. (Ф.Бекон, Р.Декарт, Г.Лейбніц). Мовознавча думка в епоху Відродження; європейське мовознавство XVII-XVIII ст.; граматики Пор-Рояля та її роль у становленні європейського мовознавства; проблема походження мови в працях учених 18 ст.

Тема 3. Виникнення порівняльно-історичного мовознавства. Напрями у мовознавстві 19 ст.

Передумови виникнення порівняльно-історичного мовознавства; Франц Бопп і відкриття порівняльно-історичного методу; діяльність Р. Раска та Я. Гріма; розвиток германістики і славістики. Філософія мови в 19ст. (В. Фон Гумбольдт). лінгвістична концепція В. фон Гумбольдта. Постаць В. фон Гумбольдта у мовознавчій науці; теорія мови як народного духу; проблема мовних антиномій у концепції Гумбольдта; концепція Гумбольдта у контексті сучасної наукової парадигми. Напрями у мовознавстві 19 ст. Натуралістичний напрям у мовознавстві. Передумови виникнення натуралізму; учення А. Шлейхера про лінгвістику як природничу науку; типологічна класифікація мов; учення про родовідне дерево; питання про праатьківщину індоєвропейців. Психологічний напрям у західноєвропейському мовознавстві. Теорія народного психологізму Г. Штейнталя; психолінгвістична концепція О.Потебні; індивідуальний психологізм як основа лінгвістичної концепції молодогограматиків. Логічний напрям у мовознавстві. Передумови виникнення напрямку; представники напрямку та їх вчення; програмні роботи; філософія граматики К. Беккера. Етапи розвитку порівняльно-історичного методу (від зародження до сучасності). Принципи порівняльно-історичного методу. Молодограматизм у мовознавстві. Лейпцизька школа молодогограматиків. Передумови виникнення напрямку; представники напрямку та їх вчення; програмні праці; внесок, досягнення і недоліки молодогограматиків.

Тема 4. Класичні лінгвістичні школи кінця XIX ст. Мовознавчі течії поч. XX ст. Сучасні напрями лінгвістики.

Харківська лінгвістична школа; женецька лінгвістична школа. Передумови формування системно-структурного підходу до мови (поняття структури у точних та природничих науках; намагання упорядкувати мовні явища впродовж історії мовознавства). Лінгвістична концепція Ф. де Сосюра. Різні школи структуралізму. Мовознавчі течії поч. XX ст. Сучасні напрями лінгвістики. Типологія та лінгвістика універсалій. Витоки, представники та особливості формування; понятійний апарат; типологія та її типи; типи універсалій, універсологія.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Денна форма						
Модуль 1. Теорія лінгвістики						
Тема 1. Мова і суспільство.	10	4				6
Тема 2. Мова як знакова система.	10	4				6
Тема 3. Мова та історія. Розвиток мови.	11	4				7
Тема 4. Мова, мовлення та мовна діяльність	11	4				7
Модульна контрольна робота 1	2	2				
Разом за модуль	44	18				26
Модуль 2. Історія світового мовознавства						
Тема 1. Проблеми періодизації історії мовознавства. Філологія античності	11	4				7
Тема 2. Особливості розвитку мовознавства в епоху Середньовіччя та епоху Відродження	11	4				7
Тема 3. Виникнення порівняльно-історичного мовознавства. Напрями у мовознавстві 19 ст.	11	2				7
Тема 4. Класичні лінгвістичні школи кінця XIX ст. Мовознавчі течії поч. XX ст. Сучасні напрями лінгвістики.	11	2				7
Модульна контрольна робота 2	2	2				
Разом за модуль	46	18				28
Разом за семестр	90	36				54

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Заочна форма						
Модуль 1.						
Тема 1. Мова і суспільство	11	1				10
Тема 2. Мова як знакова система	11	1				10
Тема 3. Мова та історія. Розвиток мови.	11	1				10
Тема 4. Мова, мовлення та мовна діяльність	11	1				10
Модульна контрольна робота 1						
Разом за модуль						
	44	4				40
Модуль 2.						
Тема 5. Проблеми періодизації історії мовознавства. Філологія античності	11	1				10
Тема 6. Особливості розвитку мовознавства в епоху Середньовіччя та епоху Відродження	11	1				10
Тема 7. Виникнення порівняльно-історичного мовознавства. Напрями у мовознавстві 19 ст.	13	1				12
Тема 8. Класичні лінгвістичні школи кінця XIX ст. Мовознавчі течії поч. XX ст. Сучасні напрями лінгвістики.	11	1				10
Модульна контрольна робота 2						
Разом за модуль						
	46	4				42
Разом за семестр						
	90	8				82

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Мовна система і мовна структура. Подвійне членування мови. Внутрішні системи мовної системи. Фонетична система	5	8
2	Проміжні рівні мови. Морфологічний рівень. Словотвірний рівень. Фразеологічний рівень. Парадигматичні й синтагматичні відношення. Графічні системи фіксації мов. Ієрархія мовної будови та міжсистемні зв'язки.	6	10
3	Причини мовних змін. Взаємодія мов і мовні контакти. Внутрішні і зовнішні закони історичних змін мови. Взаємодія системи мови, її норми і мовленнєвої	5	8

	діяльності. Проблема прогресу в мові.		
4	Філософія мови в 19 ст. В. Фон Гумбольдта	6	10
5	Натуралістичний напрям у мовознавстві. Передумови виникнення натуралізму; учення А. Шлейхера про лінгвістику як природничу науку; типологічна класифікація мов; учення про родовідне дерево; питання про прабатьківщину індоєвропейців	6	8
6	Психологічний напрям у західноєвропейському мовознавстві. Теорія народного психологізму Г. Штейнталя; психолінгвістична концепція О.Потебні; індивідуальний психологізм як основа лінгвістичної концепції молодогограматиків.	9	12
7.	Логічний напрям у мовознавстві. Передумови виникнення напрямку; представники напрямку та їх вчення; програмні роботи; філософія граматики К. Беккера	9	12
8.	Виникнення порівняльно-історичного мовознавства. Передумови виникнення порівняльно-історичного мовознавства; Франц Бопп і відкриття порівняльно-історичного методу; діяльність Р. Раска та Я. Гріма; розвиток германістики і славістики.	8	12
	Разом	54	80

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед підсумковим контролем; розроблення мультимедійних презентацій тощо.

6.5. Індивідуальні завдання

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні завдання, зокрема: підготовка рефератів та їх презентація; анотація опрацьованої наукової літератури, статей, досліджень; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук/ПК, проєктор.

Програмне забезпечення: інформаційні технології та засоби електронного навчання:

Microsoft Office; Microsoft Excel; система електронного навчання Moodle; внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Загальне мовознавство: навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.020303 Філологія. Мова і література (англійська) / уклад. І. С. Гонца. – Умань: “Візаві”, 2017. – 102 с
2. Зеленько А. С. Загальне мовознавство. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2010. (Історія та методи).
3. Сенів М. Г. Типологічне мовознавство: тестові завдання/М. Г. Сенів, Л. В. Сегін. – Вінниця: ДонНУ, 2016. – 80 с.

Допоміжна література

1. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство. К.: Центр навч. літератури, 2006. – 288 с.
2. Загальне мовознавство [Текст]: хрестоматія / Бережнюк В. М.; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2011. - 361 с.
3. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання напряму підготовки 6.020303 Філологія. Мова і література (англійська) / уклад. І. С. Гонца. – Умань : “Візаві”, 2017. – 102 с
4. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ. – 3.вид., випр. і доп. – К.: Видавничий центр "Академія", 2010. – 464 с.
5. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи [Текст] : [зб. наук. праць] / НАН України, Центр наук. дослідж. і викладання інозем. мов ; [редкол.: Белова А. Д. (голов. ред.) та ін.]. - К. : Логос, 2010. - 252 с.
6. Основи лінгвістичних знань [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. Р. Корольов, Ю. О. Письменна, З. В. Рожченко ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ : Київський університет, 2013. - 287 с
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія /О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
8. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. – К.: Вища школа, 2-е вид. 1996.
9. Соссюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. – К., 1998.
10. Скаб М. С. Загальне мовознавство : тести / М. С. Скаб. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. – 87 с.
11. Юсип-Якимович Ю.В. Слов'янські мови крізь призму фонологічних універсалій та закономірностей: до проблеми синхронної типології // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія філологія. – 2018. - № 2 (40). – С.47-52.
12. Юсип-Якимович Ю.В. Типологія фонологічних систем сучасних слов'янських мов: акустичний вимір. // Мовознавчий вісник. Черкаси, 2019.- С.52-62.
13. Юсип-Якимович Ю.В. Фонологічні системи слов'янських мов крізь призму історичних закономірностей : до проблеми генетичної типології // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія» № 35. –Т.1.-2018.- С.107-111.
14. Юсип-Якимович Ю.В. До проблеми лінгвалізації навколишнього звукового простору: джерела та способи (теоретичний аспект). Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. 2022. Випуск 2 (48). С.197-203.

15. Yulia Yusyp-Yakymovych. System of Semantic Universals in the Sound Space Lexicon
International Journal of Language and Linguistics
Volume 11, Issue 3, 2023, Pages: 71-77
<http://www.sciencepg.com/journal/paperinfo?journalid=501&doi=10.11648/j.ijll.20231103.12>

15. Інформаційні ресурси

- Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. – К., 1998.
Encyclopedic dictionary of semiotics / Ed. By T.A. Sebeok, t. 1-3. – В.-[а. о.], 1986.
Інформація в Інтернеті за ключовими словами або за адресою **www.semiotics.ru**
Інтегрована лексикографічна система “Словники України”.
2. Матеріали, розміщені на вебсторінках:
- 1) www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського;
  - 2) <http://www.nbu.gov.ua/> ;
  - 3) <http://nlibrary-rdgu.rv.ua/> ;
  - 4) http://www.djerele.com/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=6&id=127&Itemid=336;
<https://www.czechency.org/slovník/TEORIE%20SPISOVN%C3%89HO%20JAZYKA>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20²³ / 20²⁴ н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

протокол № 1 від «30» серпня 20²³ р. Завідувач кафедри [підпис] Боніфац У.М.
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібно підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)